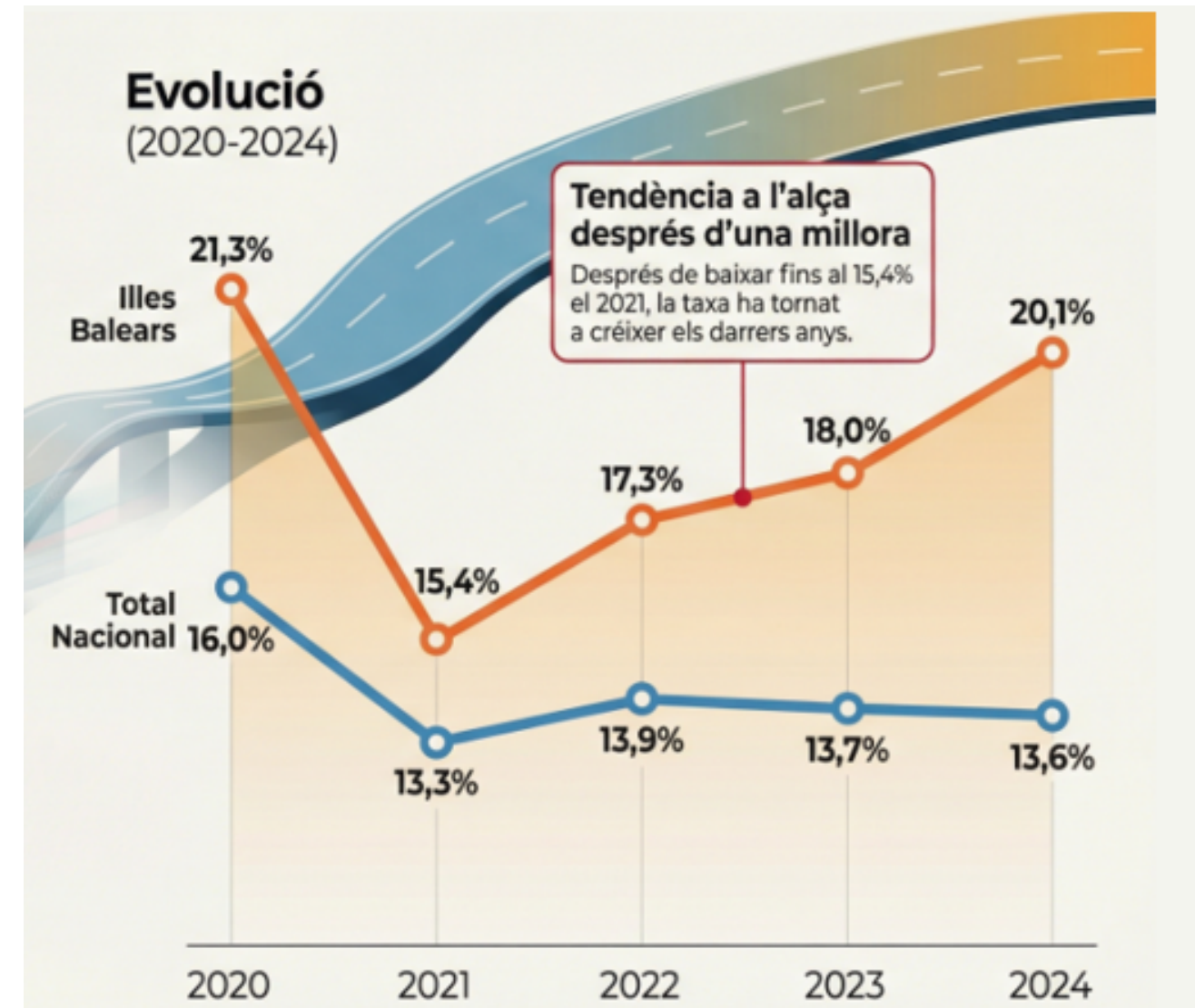

Transformar la desconexió en oportunitat: claus per combatre l'abandonament escolar a les Illes Balears

El passat 30 de gener, el CEIB va organitzar a la UIB una jornada sobre l'abandonament escolar prematur després d'alertar de les xifres preocupants recollides a l'Informe sobre el Sistema Educatiu (ISE). L'esdeveniment va reunir experts i comunitat educativa per abordar l'èxit escolar com un dret fonamental, posant el focus en la rehumanització de les aules, la salut mental de l'alumnat i la necessitat de transformar el sistema mitjançant la mentoria individualitzada i el suport emocional.

Aina Tarabini (Doctora en Sociologia, UAB) Va definir l'AE com un problema estructural i un procés de desvinculació gradual, rebutjant la idea que fos una decisió sobtada. Va defensar que l'èxit educatiu és un dret que s'ha de garantir al 100% de l'alumnat i va subratllar la importància de la dimensió emocional i el sentit de pertinença.

Dades publicades per l'INE a data 30/01/26

Necessitat de posar èmfasi en el vincle pedagògic i la capacitat del professorat per "veure" l'alumne, convertint l'escola en un espai de benestar i reconeixement.

Xisca Simonet destacà la importància de personalitzar la resposta educativa per prevenir l'abandonament, especialment en les etapes de transició.

- Programes d'inclusió: Es ressalta l'eficàcia de programes com Alter i Piser (escolarització compartida en empreses), destinats a alumnes de 14 a 16 anys amb dificultats d'adaptació, per als quals l'entorn laboral pràctic millora la seva autoestima i expectatives.
- La figura del tutor i l'FP: El tutor és la peça clau per sostenir el vincle emocional. Així mateix, la Formació Professional es presenta com una via d'èxit fonamental, especialment amb nous itineraris de capacitació des dels 13 anys que permeten obtenir el títol de secundària a través de metodologies pràctiques.

Treball en xarxa: La inclusió requereix una col·laboració estreta amb famílies, serveis socials, policies tutors i centres de salut per crear una "xarxa de protecció" real al voltant del menor.

També va destacar la importància de disminuir ràtios per afavorir una atenció més personalitzada.

José Antonio Expósito (Exdirector de l'IES Las Musas, Madrid) Va explicar la transformació del seu centre mitjançant la dignificació dels espais, defensant la bellesa de l'entorn com a via per millorar el sentiment de pertinença i la convivència. Va relatar com va implementar mesures innovadores, com l'eliminació de la repetició de curs, substituint-la per un sistema de mentoria individualitzada on cada alumne tenia un professor de referència. En conjunt, les estratègies desenvolupades per Expósito van aconseguir convertir l'escola en un espai digne, significatiu, humà i estimulant. D'aquesta manera, va combatre l'abandó escolar a través del vincle, la confiança, el sentit de l'aprenentatge i la bellesa dels espais. També va destacar la implantació d'un Batxillerat d'Investigació amb cooperacions amb la NASA i diverses ONGs per motivar l'alumnat i elevar les seves expectatives

Al debat del matí, moderat per Iñaki Monge, es van extreure les següent conclusions:

- Es va posar l'accent en la rehumanització de l'ensenyament, demanant més recursos humans (orientadors i educadors) en lloc de dependre exclusivament de la tecnologia.
- Es va discutir sobre la bretxa de gènere, constatant que els nois abandonaven més que les noies, sovint influenciats per estereotips o un mercat laboral que premiava l'abandonament masculí.

Es va concloure que la participació de les famílies era un indicador de qualitat: un bon centre era aquell on es veien les "petjades dels pares".

Ja a l'horabaixa, Antònia Sales i Xisco Bibiloni (representants de l'alumnat) van presentar els resultats de l'enquesta passada a més de 10.000 alumnes que va revelar que l'escola es percebia com un lloc segur però avorrit. Van denunciar que el sistema "cremava" la curiositat inicial dels nens a mesura que avançaven els cursos. Van reclamar metodologies actives i van alertar sobre un "mur invisible" de problemes de salut mental, com l'ansietat, que sovint es confonien amb falta d'interès.

Belén Alvite (CEPCA Eivissa), va centrar la seva intervenció en la necessitat de "fortificar els vincles entre famílies i escoles" i "escolaritzar les famílies" per crear una comunitat educativa real. Per a ella, "l'escola sola no treu els nins endavant" i és imprescindible la implicació de les famílies, tot i reconèixer que moltes vegades aquestes es tornen invisibles a mesura que els fills avancen cap a la secundària, en no sentir-se cridades a participar en el procés d'aprenentatge.

Va criticar la tendència actual a la "hiperparentalitat", que evita que els joves transitin per la tristesa o l'avorriment, factors necessaris per al coneixement d'un mateix.

Belén advoca per humanitzar el vincle educatiu, entenent que cada alumne arriba a l'aula amb una "motxilla" diferent, a vegades buida de recursos.

Carme Pinya (Degana de la Facultat d'Educació, UIB) Va presentar els resultats de la recerca deta per la UIB i que, se centra a analitzar com els estils i pràctiques docents influeixen en la retenció de l'alumnat de Formació Professional Bàsica (FPB) i Grau Mitjà (FPGM). A partir d'estudis d'autoeficàcia, s'ha detectat que la capacitat del professorat per ajustar la dificultat i respondre a les necessitats de l'estudiant és un predictor positiu de l'èxit.

El projecte utilitza la Teoria de l'Autodeterminació com a eix, centrant-se en tres pilars: autonomia, competència i vinculació.

Qualsevol canvi en el centre ha de ser "contextualitzat" i "sostingut en el temps" per ser efectiu

Isabel Carrió i Maria Bonet (Educaadores Socials, Mancomunitat Pla de Mallorca) van descriure la seva tasca d'intervenció des del territori, diferenciant entre l'absentisme (menors de 16 anys) i l'abandonament real (majors de 16). Van destacar la importància del treball en xarxa amb policies tutors i serveis socials per oferir orientació laboral i pràctiques en empreses que fessin sentir útils als joves. La intervenció es realitza a través de programes d'educació compartida i orientació laboral, destacant especialment els programes PISE (Conselleria d'Educació) i ALTER (Direcció General d'Infància i Família) per a joves de 14 a 16 anys.

En el debat final moderat per Xavi Ferriol, s'ha subratllat que les decisions educatives s'han de basar en l'"evidència científica" i no només en intuïcions. Ferriol ha recordat, citant John Hattie, que el docent és el factor amb més impacte en l'educació, i que canviar la manera d'avaluar —passant de la nota numèrica al feedback competencial— és fonamental per transformar el sistema.

Conclusions del debat de la segona sessió (Audio 5)

- Es va definir el docent ideal com un professional reflexiu, capaç d'adaptar-se a la complexitat de l'aula i de posar les persones al centre del procés educatiu.
- Es va criticar l'avaluació numèrica tradicional (notes de l'1 al 10) en favor d'una avaluació competencial que oferís "feedback" real perquè l'alumne sabés com millorar.
- Es va insistir que les queixes de les famílies s'havien de veure com una oportunitat per millorar la gestió dels centres i no com un conflicte.

Entendre l'abandonament escolar com un fenomen emocional, relacional i contextual és el primer pas per transformar els nostres centres en espais de benestar i oportunitats reals per a tot l'alumnat de les Illes Balears.